

Karksi malevkond avas malevkonna kodu

Unistus omast malevkonna kodust oli meil juba 1992. aastal, aga unistuseks see tol ajal jäigi, sest polnud võimalusi ja malevkondki andis välja vaid kompanii mõõdu. Vahepealsetel aegadel on malevkonna erinevatel rühmadel olnud kasutada ruumid nii Mõisakülas, Abjas kui ka Karksi-Nuias kuid ametlikke päris oma ruume, millel ilutseb meie malevkonna logo pole peale Eesti iseseisvuse taastamist meil olnud. Mõõdunud aastal aga kerkis see uuesti päevakorda ja 3. aprillil 2012. a saatsin ma maleva pealikul mjr Köhlerile e-kirja palvega lubada alustada läbirääkimisi Karksi vallaga malevkonna kodu ruumide küsimuses. Vastus, mis saabus samal päeval, oli positiivne ja nii alustas malevkonna pealik Ervin Tamberg läbirääkimisi. Kõik ei laabunud aga nii kergesti, kui me lihtsameelselt arvasime. Vallaga saime küll hästi kokkuleppele juba esimesel korral, kui kohtusin vallavanema Arvo Malinguga. Edasised formaalsused ja bürokraatlik asjaajamine aga venis ja kulus pea aasta

aega enne kui 23. märtsil 2013. aastal saime pidulikult avada Karksi malevkonna kodu. Ettevalmistused selleks olid pikad ja põhjalikud. Määrati kindlaks, kes mille eest vastutab, et see pidupäev ikka tore oleks. Tumedad pilved meie suure ettevõtmise kohale hakkasid kogunema juba pidupäeva eelõhtul, kui lühikese kontserdi andma pidanud naised, külma ilma kartes, meile ära ütlesid. Ega pidupäeva hommikki palju parem polnud. Kompaniist saadi rivvi vaid 10 meest! Poleks noorteorganisatsioonid ja naiskodukaitsed meid aidanud, oleks see päikeseline hommik päris nutune olnud. Pidulik rivistus toodi keskväljakult üle malevkonnakodu esisele

platsile, kus kompanii pealik v-vbl Mäesalu tegi ettekande malevkonna pealikul, misjärel viimane esines sõnavõtuga. Ta tegi lühiülevaate Karksi malevkonna ajaloo, märkides, et käesoleva aasta novembrikuus täitub meie malevkonnal 95 aastat asutamisest. Selle 95 aasta jooksul on olnud nii halvemaid kui paremaid aegu aga tänasel päeval seisame me jälle silmitsi raskustega. Mehed, kes on andnud vande täita tõrkumata pealikut kätte ja juhatuse korraldusi, ei tee seda alati mitte. Kas asi on kohusetunde või isamaalisuse puudumises? Meie ülesanne ei ole ju mitte ainult püssiga mööda metsa jooksta, vaid ka väärikalt avalikel sündmustel väljas olla.

Me peame ennast kaitseliitlastena näitama ja kõiki neid kes 23. märtsil seda tegid, õnnitles ta piduliku sündmuse puhul ja andis sõna üle Kaitseliidu Sakala Maleva pealikul mjr Köhlerile, kes koos maleva tagalaülemaga kpt Teiteriga andsid üle soolaiva ja malevkonna seinaplaadi malevkonna kodule. Oma lühikeses sõnavõtus ütles maleva pealik, et suur töö malevkonna kodu loomisest on tehtud aga suurem seisab veel ees. Nüüd tuleb teil tõestada, et neid ruume oli teil tõesti vaja ja et siin toimub tegevus kõigi Kaitseliitu kuuluvate organisatsioonide poolt. Seejärel õnnistas malevkonna kodu Sakala maleva kaplan kpt Peeter Parts ja soovis malevkonna kodu

tegevusele tuult tiibadesse. Siis sai sõna maakonna kuue lõunapoolsema omavalitsuse nimel Karksi vallavanem Arvo Maling, kes toonitas päeva tähtsust ja ütles tähendusliku lause „Märk, mis selle maja peal nüüd üle Karksi-Nuia paistab, näitab, et Kaitseliit on siin olemas. See on teadmiseks nii neile, kes siin elavad kui ka neile, kes siit läbi sõidavad.“ Oma sõnavõtu lõpetuseks andis ta üle oma valitsuste poolt kinkekaardi, mis peaks olema osa projektori ostmise kuludest. Seejärel mindi üheskoos tutvuma vastavastavate ruumidega. Üldjoontes jääd ruumidega rahule, kuigi teha on veel palju. Kavas on avada ajaloonurk, sisustada õppeklass

ja täiendada infostendi. Päikesepaistelise hommikupooliku lõpetas malevkonna pealiku vastuvõtt kohvikus Heim. Nüüd jääb loota, et Karksi kandi ja kaugemadki kaitseliitlased ja naiskodukaitsjad ning noored neile avanenud suurepärase võimalust usinasti kasutama hakkavad ja et malevkonna juhatuse rakendab asjalikud ja ettevõtlikud inimesed tegevusi malevkonna kodus juhtima ja eest vedama. Selleks edu ja jõudu!

A. Kalam
Sakala Maleva Karksi
malevkonna teavituspäalik

Vabatahtlik tegevus annab kuuluvustunde

Kaitseliit on aja jooksul saanud hoopis teistsuguse ja olulisema rolli. Organisatsioon on edasi arenenud ja integreerituna meie jõustruktuuridesse, ollakse riigikaitse kõrval toeks nii politseile kui päästametile. Jõustruktuuri valdkonna koostöövõimekus ongi meie riigi oluline edutegur. Kaitseliidu roll on seejuures hindamatu. Seda just seetõttu, et kaitseliit on suutnud koondada enda ümber tublisid inimesi, kelle taolisi alati napib. Ja veelgi enam. Tahan öelda, et need inimesed tegutsevad vabatahtlikena, mis on imeline. Vabatahtliku tegevuse ja kaitsete ühendamine ühise eesmärgi nimel on riigi parim heidutus, millist pole vastu panna pea kellelgi. Kaitseliit on unikaalne organisatsioon, mille mõtlesid meie esiisad välja riigikaitseks, täna saame seda organisatsiooni kasutada paljaks muuks, loodusjõududega võideldes, inimeste

aitamiseks, üldise turvatunde tekitamiseks. Kaitseliitlased oma tegudega loonud ise organisatsioonile austamist vääriku kuvandi ja rolli. Mõõdas on ajad, kus kaitseliitlasega käis kaasas kuvand, kui kontrollimatust relvakandvast militaarhullust, kes Kaitseliidu kaudu püüdis oma isiklikke ambitsioone ellu rakendada. Kaitseliit on paljuski tegelenud enesepuhastusega ja vabanenud nii nendest vabatahtlikest, kui ka palgalistest, kes läbi Kaitseliidu püüdsid realiseerida omamoodi võimuhullust või pelgalt isiklikke ambitsioone. Meil kõigil võib juhtuda, et igapäevatoed tehes ja elatist teenides kogeme rutiini ja monotoonsust, tajume, et pole enam see tunne, mida meil päeva ootasime, avastame, et ainult palk hoiab meid tööl. Seevastu kõikvõimalikud hobid s.t. meeldivad tegevused, annavad meile tagasi tasa-

kaalu ja hingerahu ning aita- tekkivast argisusest üle saada. Kaitseliit on ideaalne rutiinitapja, sest olles tegus ja ettevõtlik, võib tavakodanik läbi Kaitseliidu muutuda päevakangelaseks. Olla silmapaistev, teostada ennast õppides ja aidata teisi, tehes seda kõike vabatahtlikult ja ühise eesmärgi nimel. Ene- sekeskus ja omal jõul hak- kamaaamine on eestlasele vajame aga kuuluvustunnet. Just nimelt tunnet, et me pole üks ja ei pea alati omal jõul hakkama saama. Vabatahtlikkuses on ka ühis- konnale ülioluline kasvatus- moment ja eeskujutõde. Kaitseliidu koostöövalmidus noortega on imetlusväärne. Noorsugu kasvab ju läbi ees- kuju, läbi tegevuse. Ühtegi teist organisatsiooni ei saa selles valdkonnas võrrelda Kaitseliiduga. Ainult Kaitseliit omab täna selget struktuuri ja eesmärgistatud programmi, et

kasvatada peale uut põlvkon- da sirge seljaga isamaaliselt meeletatud järelkasvu – kait- setahtelisi kodanikke. Kui lapsele pakub kaitset ja turvatunnet tema kodu ja vanemad, siis riigile pakuvad kaitset ja turvatunnet tema kaitsetahtelised kodanikud. Kaitseliit on vabatahtlik riig- gikaitseorganisatsioon, see on koht, kus kaitsetahteline kodanik saab oma riigile turva- tunnet pakkuda. See on koht, kus saab väljendada oma valmidust kaitsta seda, mille meie esivanemad kätte võit- lesid. Kaitseliidu juhtimõte on – kaitse kodu! Kuid mõistkem, et Sinu kodu aitavad kaitseliit- lased kaitsta ainult siis, kui ka Sina ise, hea lugeja oled samuti valmis oma- ja teiste ko- dusid kaitsema. Kaitseliit ei ole kellegi teise asi - see on meie kõigi asi, nagu kodu kaitsemine on koduomaniku asi. Kaitseliit ühiskonna osana on oma arengus täpselt samal tasemel, nagu Eesti riik ja

rahvas tervikuna, me ei saa nõuda Kaitseliidult rohkem, kui oleme valmis sinna ise panustama. Kaitseliit on meie ühiskonna peegeldus, kui see peegelpilt ei ole see, mida me tahaksime näha, siis küsigem kõigepealt endalt – mida mina olen selle peegelpildi paran- damiseks teinud? Täna kaitseliitlased on need, kes on leidnud endas jõudu panustada vabatahtlik- ku ühiskondlikku tegevusse, need on need, kes hakkama- saamiseks ei pea igal pühapäeval laevaga Soome tööle sõitma ja seda meie õnneks. Kui mõned aastad tagasi mõeldi välja suure- pärane üle-eestiline projekt Teeme ära!, siis nii mõnigi esimest korda reha näinud kaasmaalane tundis endas erakordset tunnet – ta oli kasulik, ja mitte ainult enda- le, vaid ka kaasmaalastele. Sellist tunnet tunnevad paljud kaitseliitlased, kuid mitte üks kord aastas, vaid üks kord

kuus, kui ühiselt midagi korda saadetud saab. Niikaua, kui me väärtustame oma kodu, oma kogukonda ja riiki ning hindame oma lähedasi ning nende tööd, suudab igaüks meist korda saata märkimisväärseid asju. Õigete väärtusninnangute toel sirgu- vad meie seast teotatellised ning isamaalised inimesed, kes meie riiki ja rahvast edasi kannavad. Selleks on aga vaja senisest veelgi rohkem julgeid ja tarmukaid eestveda- jaid, sõprade kaasakutsujaid, ühiskonna liidreid, iseendaga hakkamasaajaid, kes kõike seda korraldada aitavad. Kui tunned endas ära selle, kes soovib panustada vabataht- likuna ja kuuluda väärikasse organisatsiooni, siis võta jul- gesti meiega ühendust. Kaitseliidu Sakala Maleva e-post: sakala@kaitseliit.ee või helista +372 7179 207.

Kalle Köhler
Major
Sakala Maleva pealik

OMA MAA

Viljandi, aprill 2013

Mis ootab meid aprillis?

Ja käes ta ongi see esimene tõsisemalt kevadehõnguline aprillikuul, paastukuu ja ka naljakuu.

Kuigi astronoomiline kevad algas juba märtsis, ei olnud märtsikuu lõpu ilmad sugugi kevadised. Jagus üsna krõbedat külma ja tibutas lundki. Meil õnneks mitte niipalju kui seda õnnistas Ukrainas. Aga ega ilma ei saa tellida. Tema käib oma seaduste järgi. Algas kuu nii, et ülemaailmselt tuntud naljapäev langes kokku teise ülestõusmispühaga. Käib elus ju sageli rõõm ja kurbus, nali ja nutt käsikäes. 1. aprillil oli rahvakalendri järgi ka karjalaske päev, ehkki sel aastal ei olnud küll ühtegi arukat põhjust kariloomi välja lumehangedesse ajada. Ja 14. kuupäeval on ikka jälle rahvakalendri järgi künnipäev. Kahtlane seegi, kas maa masinaid siis juba kannab aga kõrti pole ju ka mõtet segada, et seda künniks nimetada. 23. aprill on ammust ajast tuntud jüripäev. Sel päeval said vanasti sulased peremeest vahetada. Aga aastal 1343 algas sel päeval eestlastele kurvalt lõppenud jüriöö ülestõus. Kindlasti on läbi aegade aprillikuul toimunud ka meid rõõmustavaid sündmusi, aga miskipärast neid eriti ei meenutata.

Kuna päeval on juba rohkem kui kukesammu võrra pikemad, annab see võimaluse ka päevavalges rohkem ära teha ja eks kevadehõng lisab omalt poolt tegutsemislusti. Kaitseliitlaste tegevus toimub üldiselt kindlate kavade kohaselt, sest väljaõppe tarvis antavad vahendid on eelnevalt kalkuleeritud ja see ei luba suvalisi pähekaranud mõtteid kohe realiseerimata hakata vaid pigem tuleb need head mõtted üles tä-

hendada ja lisada eeloleva aasta kavadesse. Küll on aga tegemist sellega, et eelmisel aastal kavandatu teoks teha. Ja ega kaitseliitlastel see kerge ei ole, sest igapäevatoõ ja oma elukorralduse kõrvalt vaba aega leida muutub üha keerulisemaks. Seepärast tuleb ka kaitseliitlaste 30% osavõttu konkreetsest väljaõppest pidada üsna heaks saavutuseks. Loomulikult teeb see keerulisemaks instruktorite ja teiste väljaõppe korraldamisega seotud isikute tööd. Aga sinna pole suurt midagi parata. Nii on see olnud juba aastaid ja ilmselt jätkub veel pikalt. Oluline on siiski see, et iga kaitseliitlane oma ametikohale vastava väljaõppe saab ja teab, mis on tema ülesanne ja oskab seda hästi täita. Selle poole me samm-sammult liigume. Kindlasti vajab see kannatlikkust ja pikka meelt, mis ehk kõrgetele ülemustele alati just meelepärane ei ole, sest nemad soovivad kiiremat edasilikumist ja näevad oma vaimusilmas aasta-aastalt aina suuremat seltskonda kaitseliitlasi. Kui nad aga ise ka peaksid tegutsema tavapärasest suurema lisakoormusega, küllap siis tuleb ka teiste mõistmine paremini esile. Ning lõpeks pole kõige olulisem see, kui palju meid on vaid pigem see, et meis igas on kindel tahe meie riigi kaitsevõime tugevdamiseks ja võimaliku vaenlase heidutamiseks midagi jõukohast ära teha ja vajaduse korral oma oskusi ja võimeid maksimaalselt rakendada. See eeldab harjutamist, harjutamist ja veel kord harjutamist, et olla oma eriala hea tundja ja tõsine tegija. Jõudu õppusteks!

R.K.

FOTO: K. Käärik

25. märtsi õhtupoole kogunesid Viljandi inimesed küüditatutele püstitatud mälestuskivi juurde Mõisaparki. Süüdati küünlad ja asetati pärjad mälestamiseks neid inimesi, kes nõukogude võimu poolt vägivaldselt viidi 1941. ja 1949. aastail külmale maale - Siberisse. Praost Marko Tiituse ja Eesti Sõjameeste Sakala Ühingu esimehe Harald Mäepalu sõnavõtu ajal oli nii mõnegi inimese silmanurgas pisar, mis meenutas neid raskeid aegu ja esitatud mälestuslauludes kõlas ängistav kurbus. „Nende mure muljutused, nende piina pigistused – kostku meile kustumata!“

Kindral Johan Laidoneri surma-aastapäeval, 13. märtsil kogunesid viljandlased kindrali mälestusmärgi juurde Lossimägedes andmaks au tema tegudele Eesti Vabariigi ja 1924. a detsembrimässu mahasurumisel. Lisaks Viljandi linnavalitsuse esindajatele olid kohal Sakala Maleva esindajad, staabiülema major Andrus Tiitusega eesotsas ja kaitseliitlaste auvalvega. Pikema päeva kohase sõnavõtu esines Viljandi Muuseumi direktor Jaak Pihlak. Osales ka mitmeid Viljandi linnakodanikke.

Organisatsioonikultuurist NKK Sakala ringkonnas

Õpin Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia Infohariduse osakonna info- ja dokumendihalduse erialal. Olen jõudnud viimasele kursusele ja nii tekkis küsimus: mis teemal kirjutada seminaritöö? Juba aasta olen olnud Naiskodukaitse Sakala Ringkonna Viljandi jaoskonna esinaine. Erinevate ettevõtmiste korraldamisel ja naiskodukaitse ülesandeid täites olen sageli leidnud end mõtlema miks üks või teine asi on meie organisatsioonis korraldatud just nii nagu see on. Miks mitmed organisatsiooni liikmed on passiivsed jne. Kuna olen õpingute raames puutunud kokku organisatsioonikultuuri teemaga, sain aru, et minu ette kerkinud küsimustele leiaks tõenäoliselt vastuse, kui viia läbi organisatsioonikultuuri uuring Naiskodukaitse Sakala Ringkonnas.

Uurimustöö raames soovisin saada vastused erinevatele küsimustele. Milline on praegune NKK Sakala Ringkonna organisatsioonikultuur, kas olemas olev organisatsioonikultuur vastab organisatsiooniliikmete ootustele ning kas see soodustab organisatsioonile seatud eesmärkide täitmist? Eesmärgiks oli ka ettepanekute tegemine Sakala ringkonna liikmetele sobiva organisatsioonikultuuri arendamiseks. Selgituseks mainin, et erialakirjanduse alusel võis teha järelduse, et organisatsioonikultuuril on oluline mõju organisatsiooni liikmetele ja läbi selle organisatsioonile tervikuna. Organisatsioonikultuuri sõltub see, kuidas liikmed välja paistavad, kuidas nad omavahel suhtlevad ja ülesandeid täidavad ehk see kui edukas üks organisatsioon on.

2012. aasta detsembris olin jõudnud nii kaugele, et NKK Sakala Ringkonna liikmed said e-posti vahendusel mõtlemiseks ja täitmiseks Roger Harrisoni tüpoloogial põhineva küsimustiku. Tuleb tõdeda, et küsimustik oli keeruline ja selle täitmine aeganõudev, kuid sellele vaatamata sain kokku 32 vastust. Siinkohal tänan kõik naisi, kes leidsid aega ja andsid uurimustöö valmimisse oma panuse. Tagastatud ankeetide analüüsist selgus, et suurem osas vastajaid oli 41-50 aastased, kesk- või keskerihardusega ning olnud naiskodukaitse liikmed kuni 5 aastat. Suure-Jaani jaoskonnast oli esindatud 6 ehk

46% ja Viljandi jaoskonnast 24 ehk 31% liikmete üldarvust. Uuringust selgus, et NKK Sakala Ringkonna liikmed tunnevad tegelikku domineerivat kultuuritüüpi **rollikesksena** ning eelistatavaks kultuuritüübiks on võrdsest **ülesande ja isikukeskne** kultuuritüüp. Kõige vähem eelistatud kultuuritüübiks on aga **võimukeskne** organisatsioonikultuuri tüüp. Uuringust nähtub, et organisatsiooni liikmed soovivad vähendada kõige enam võimukesksele organisatsioonikultuuri tüübile omaseid tunnuseid ehk vähendada soovitakse juhtide meelevalda. Tugevdada soovitakse aga nii ülesande- kui isikukeskse organisatsioonikultuuri tüübile omaseid tunnuseid.

Täiendavalt ilmnes, et tegelikult domineeriva ja eelistatava kultuuritüübi osas organisatsiooni liikmete eelistused nii jaoskondade kaupa, kui lihtliikmete ja juhtival kohal olevate liikmete osas oluliselt ei erine ja ühtivalt kogu valimile antava hinnanguga.

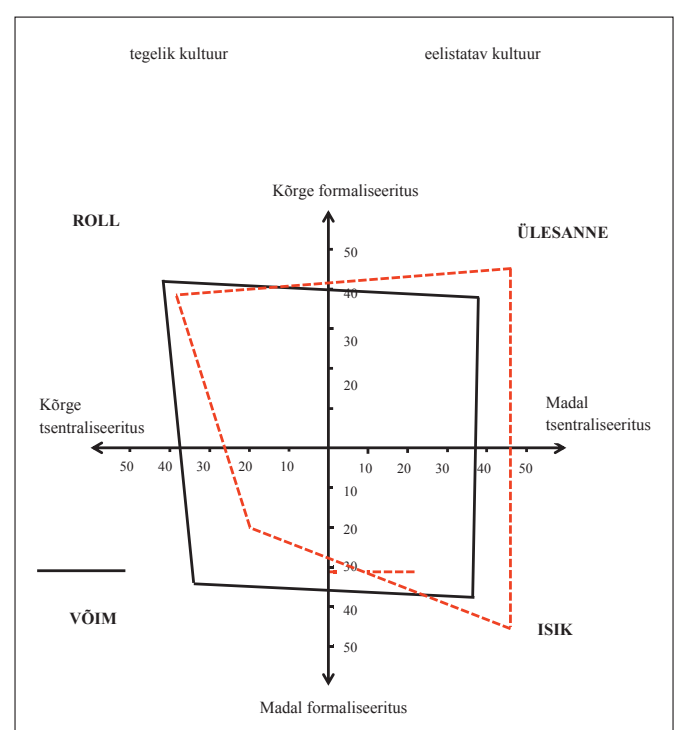
Uuringu tulemustele toetudes esitab seminaritöö autor ettepaneku vähendada Naiskodukaitse Sakala Ringkonnas võimukeskse kultuuritüübi tunnuseid ning arendada ülesande ja isikukeskset kultuuritüüpi. Rollikeskne kultuuritüüp muutmist ei vaja.

Samas peab ülesande ja isikukeskse kultuuritüübi arendamisel olema ettevaatlik, kuna nimetatud kultuurid kannavad endas mitmeid negatiivseid vaatenurki. Lahenduseks on nende kahe kultuuritüübi omavaheline tasakaalustamine.

Joonisel nähtub, et organisatsiooni liikmete eelistatavaks kultuuritüübiks on võrdsest ülesande ja isikukeskse kultuuritüüp ning eelistatud kultuuritüüp on madala tsentraliseeritusega. Nähtub, et ilmseks sooviks on liikuda madalama tsentraliseeritusega kultuuritüübi poole.

Üks Eesti tuntumaid organisatsioonikultuuri uurijaid, Harry Roots, on iseloomustanud kultuuritüüpe, nende puudusi ja voorusi järgmiselt:

- Ülesandekesksele kultuuritüübile on iseloomulik kitsas lähenemine ainult tööülesandele, kuni selleni, et eesmärk pühitseb abinõud. Organisatsiooni liikmete vajadus-

• Joonis. NKK Sakala Ringkonnas tervikuna tajutav tegelik (pideva joonega) ja eelistatav (punktirjoonega) organisatsioonikultuur (Allikas: artikli autor, D. Gravesi järgi.)

- te suhtes võidakse jääda ükskõikseks, kuna need ei puuduta ülesande täitmist. Nende puudujääkide vähendamiseks on otstarbekas arendada organisatsioonis inimlike väärtusi rõhutavat isikukeskset kultuuritüüpi;
- Isikukeskne kultuur tegeleb aga rohkem protsessi kui väljundiga ning sellest tulenevalt võivad tulemused jääda saavutamata. Inimest peetakse väärtuseks ja kõiki võrdsest tublideks ning konflikte pigem eiratakse kui lahendatakse. Tasakaalu on võimalik saavutada, kui arendada samal ajal ka ülesandekeskset kultuuri;
- Võimukeskse organisatsioo-

nikultuur põhineb ressursside (raha, privileegid, tagatud töökohad, soodsad töitingimused jne.) ebavõrdsel jaotumisel organisatsiooni liikmete vahel ning juhid kasutavad neid ressursse töötajate vajaduste rahuldamiseks või mitterahuldamiseks, kontrollides selle abil nende käitumist. Inimesi motiveerivad eelkõige hüved ja karistused ning soov olla seotud tugeva liidriga. Juhid aga tunnevad vastutust oma töötajate ees ning kasutavad võimu vastavalt sellele, mis nende arvates on või mis ei ole hea organisatsioonile ja selle liikmetele.

Tabel. Naiskodukaitse Sakala ringkonnas tervikuna tajutav tegelik ja eelistatav organisatsioonikultuur

Kultuuri tüüp	Tegelik kultuur		Eelistatav kultuur	
	Indeks	%	Indeks	%
Võimukeskne	33	22	20	13,3
Rollikeskne	42	28	38	25,5
Ülesandekeskne	38	25,4	46	30,6
Isikukeskne	37	24,6	46	30,6

Tabelis on toodud indekseid järgi tegelik ja eelistatud kultuur. Selle järgi on võimalik hinnata organisatsiooni liikmete ootusi kultuuritüübile omaste tunnuste vähendamise või suurendamise osas.

Lõpptulemusena võib teha järelduse, et NKK Sakala Ringkonnas on vajalik arenda-

da ülesande- ja isikukeskse kultuuritüüpi, tagades nende omavahelist tasakaalu. Samas on vajalik vähendada võimukesksele kultuuritüübile iseloomulikke vaateid.

Margit Rei
Viljandi jaoskonna esinaine

Mälestused

Algus ajalehe Oma Maa k.a. (aprillikuu) numbris nr 148

1943. aasta juuni lõpus tulid Eestisse tagasi luurajad Toomas Hellat ja Leo Talgre, kes olid alates 1942. a töötanud saksa mereväeluure grupis Marko Kreekas, Bulgaarias ja Põhja-Kaukaasias, oma eesmärgiga – saada Rommeli Aafrika korpuse juurde ja seal üle minna inglase juurde. Kuid Rommel hakkas peale lüüasaamist El-Alameini juures Aafrikast taanduma. Hellat ja Talgre said tööd sakslaste Soome luureosakonna juhi Cellariuse büroos, kui endised Sökõ luurekooli mehed. Nende sooviks oli ühendada erinevad rahvusliku liikumise jõud ja töötades saksa luures, saada kontakt Eesti pagulaste ringkondadega pörandaaluse vastupanuliikumise abistamiseks.

Aprillis 1943. a hakkas Talgre Helsingis Vellneri kaudu looma kontakte Soome luurega. 17. oktoobril pandi alus luurerühma loomisele Talgre ja Hellati poolt. See oli eestlaste ja soomlaste ühine ettevõtmine võrdvärsel alusel, ilma sakslasi kaasamata. Esihüpe nimi oli Silta (Sild), kuid praktilises tegevuses see nimi ei sobinud. Soomes oli grupi sifriks Haukka (Kull) ja Eestis Lembitu. Kogu ettevõtmise nimeks sai Haukka. Soomlaste poolel tegutsesid ka vanad tuttavad Hallamaa, kaptenleitnant Aulio ja leitnant Laurinmäki. Soomlased lootsid eestlaste kaudu saada teateid sakslaste tegevuses Eestis. Tollase olukorra järgi rindel, kus sakslased pidevalt taganesid, kartsid soomlased sakslaste lahkimist Eestist, millega oleks Soome laht muutunud venelastele sisemereks ja soomlastel oleks tulnud kaitsta kogu oma rannajoonet venelaste desandiohu vastu. Praktiliselt oleks see võinud viia Soome vallutamiseni venelaste poolt. 1944. aasta sündmused Narva all ja soomlaste tegutsemine kinnitasid hiljem seda versiooni. Vastutasuks andsid soomlased väljaõpetust ja eestlastele jäi õigus teha koostööd meie rahvuslike ringkondadega. Väljaõpetust viidi läbi sa-

mades ruumides Sökös, kus seda tehti ka 1940. a kevad-suvel. Rühma kuulusid koos organiseerijate-juhtide Hellati ja Talgre kokku 25 meest. Neist saadeti Eestisse ja siia ka jäid 18 meest: Toomas **Hellat**, Leo **Talgre**, Jüri **Hellat (Kirschbaum)**, Ilmar-Erik **Joonas**, Adalbert **Jäger**, Karl **Jürgens**, Ülo **Jõgi**, Hans **Kaljurand**, Harald **Keem**, Viktor **Lukk**, Tarmo **Meristu**, Heino **Muda**, Helmut **Pedanik**, Aksel **Puusepp**, Toomas **Rüütman**, Vello **Saksen**, Evald **Soomer** ja Voldemar **Särak**. Soome jäid ja läksid hiljem Rootsi või mujale: Paul **Lepik**, Valter **Mürk**, Rommi **Rommel**, Lembit **Uutrov**, Karl **Sallo**, Mihkel-Theodor **Simm** ja Heimar **Rosenfeldt**. Eestisse tulnud 18 mehest langes 11, üks suri haiguse tagajärjel, 5 meest arreteeriti ja üks taganes sakslastega Saaremaale, võitles sõja lõpuni ning pääses Läände. Soomlased põgenesid septembris Rootsi. Kaptenleitnant **Aulio** suri 1974. a Venemaal ja **Hallamaa** 1979. a Hispaanias.

Juba novembris 1943. a hakkati Haukka mehi saatma Eestisse lühiajalisele tutvumisele oma tulevase töökohaga vastavas maakonnas. Juuliks 1944. a olid kõik käinud korra Eestis. 16. juulil 1944. a anti käsk Eestisse minekuks, seekord oli soomlastel saavutatud sakslastega kokkulepe, et Eestisse saadetavad mehed võisid tegutseda siin avalikult. Saadi liikuda nii päeval kui öösel ja igal oli taskus dokument mille kohaselt sakslased pidid osutama igakülgset võimalikku abi vajaduse korral. Senini oli tegevus olnud salajane ja sakslaste kätte sattudes oleks mehed arreteeritud, sest sakslased käsitlesid kõiki Eestist põgenenud kutsealuseid mehi kui dessertööre. 17. juulil 1944. a sõitsid Haukka grupi mehed soome murrerites Eestisse. Igas Eesti maakonnas pidi hakkama tööle luuregrupp, raadiosidega Eesti keskusele Lembitu ja Soome keskusele Haukka. Lembitu juht oli Talgre, Hellat jäi esialgu Soome Aulio juurde, et „ohjad liiga soomlaste kätte ei jääks“. Hellati ja Talgre

kaudu oli ka side Rootsiga. Hellat käis ise salaja Rootsis kus kohtus inglase esindajaga. Ilmselt andsid inglased need teated, mis nad said Hellatilt ja Talgrelt oma liitlastele – venelastele – edasi. Sest kohe kui venelased Tallinna saabusid, oli julgeoleku meeste esimene käik 22. septembril Talgre korterisse, ükski Haukka mees ei olnud siis veel kinni kukkunud. Ka hiljem ülekuulamistel ilmes, et venelastel oli teada palju seiku mida nad ei oleks pidanud teadma. Sama juhtus ka Narva rindega, kui inglased andsid venelastele teavet sakslaste rinde olukorrast. Peale kolonel Ants-Henn Kure matusetalitust Metsakalmistul 4. jaanuaril 1944. a kutsus Cellarius Hellati ja Talgre oma juurde ja seal küsles võetud punšikkaasi juures tegi Hellat Cellariusele ettepanku luua sakslaste taganemise puhuks luuregrupp, kes jääks venelaste tagalasse. Cellarius nõustus sellega. Ülo Jõgi mäletab, et Tallinna pommitamisel 9. märtsil hävisid Cellariuse laod Tümmli-Haukka varustusega Toom-Kuninga tänaval ja seetõttu muutus varustuse saamine raskeks. Luuregruppi Tümmli, mis pidi jääma Eestisse peale sakslaste taganemist ja andma teateid sakslastele vene tagalast, värvati mehi Cellariuse nõudmisel ka veel juulis-augustis. Senine Tümmli tegevus oli ainult Hellati, Talgre ja veel paari mehe ettevõtte, et hankida selle sildi all sakslastelt varustust Haukale. Tümmli grupi väljaõpetust viidi läbi Kunderi tänaval ja Keila-Joal kapten Kalmuse juhtimisel. Tümmli kavatsus oli Eestis ehitada kuus suuremat punkrit küllaldaselt varudega. Suudeti siiski ainult valmis saada punker Aegviidus, Koitjärvel. Selle sakslaste poolt lubatud grupi loomisega lahenes varustuse küsimus ka Haukka grupi jaoks. Haukka olemasolust sakslased algul teadlikud ei olnud. Hiljem kui soomlased hakkasid venelastega vaherahu tegema, teatati sakslastele Haukka olemasolust. Koitjärve punker, mis ehitati ja varustati sakslaste varudest

teenis siiski Haukka huve. Inimesi esialgu Tümmli-riise ei värvatud. Hellat kartis et sakslaste taganemise puhul võivad nimekirjad sattuda venelaste kätte. Kes siis kuulsid Tümmli-riise? **Toome**, **Tobias**, **Mäesalu**, **Valter Niilus**, **Mihkel Mathiesen**, **Amon Lipp**, **Anton**. Kui Haukka mehed püüdsid tegutseda vene tagalas, siis Tümmli-riise mehed läksid kõik laiali kui venelased taas Eestisse tungisid. Haukka grupi eesmärk oli peale Eesti taasvallutamist venelaste poolt tuua paari nädala jooksul Eestist tagasi Soome kõik luurajad. Eestisse oleksid jäänud ainult nende poolt värvatud legaalsed kohalikud inimesed. Peale Tallinna vallutamist venelaste poolt 22. septembril ja Haapsalu vallutamist 24. septembril, oli kogu mandri-Eesti venelaste valduses ja katkes paadiühendus Soomega ning siia jäänud Haukka ja Tümmli-riise mehed jäid venelaste meelevalda, kes legaalselt, kes illegaalselt.

Soome oli selleks ajaks juba sõjast väljunud. Vaherahu sõlmiti 19. septembril. Avalikult Soome ei saanudki enam luurajategeleda. 6. novembril 1944. aastal Viljandimaal Raudna vallas Unasaare talus said Smerši mehed kätte Haukka grupi kuulunud Erik **Joonase**, Tarmo **Meristu** ja Helmut **Pedaniku**, arvatavasti äraandja tegevuse läbi. Ühe versiooni järgi peksiti Joonas venelaste poolt surnuks, teine variant (Peep Varju), et Joonas viskus peale arreteerimist mingist sillast üleviimisel jõe ke ja uppis. Kinnivõetud viidi Leningradi kus 5-8. veebruarini 1945. a toimunud sõjatribunali otsusega Pedanik ja Meristu koos seitsme kaaslasega mõisteti surma. 11. mail 1945. a viidi surmaotsus täide Meristu ja Pedaniku suhtes, teistel asendati surmaotsus 10-20 aastase vangistusega. Pedaniku ja Meristu ülekuulamise protokollides esinevad juba novembris nimed Hellat, Talgre, Toom, Rüütman, Jõgi jt. 1. detsembril arreteeriti Tallinnas Valentin Nõmm. 4. ja 5. detsembril võeti kinni valdav osa Tümmli-riise mehi. 6.

detsembril arreteeriti Tobias ja Ustav Toom. 7. detsembril läks Hellat põhjarannikule uurima Rootsis lubatud paadi tulekut. Kuusalus kohtus ta Voldemar Säraku, Aksel Puuseppaga, Hans Kaljuranna, Evald Soomere, Vello Sakseni ja Heino Mudaga. Enne randa jõudmist tekkis tulevahetus vene piirivalvega ja mehed läksid laiali Virumaale, Hellat naases Tallinna. Samal päeval 7. detsembril lasksid vene julgeoleku mehed õhku Koitjärve punkri kus olid Haukka grupi suuremad tehnikad ja varustuse-toidu tagavarad. 9. detsembril arreteeriti Harry Rikand. 10. detsembril arreteeriti Hellat kui ta sisenes Rikandi korterisse. Samas tuli sinna Toomas Rüütman, nähes venelast ust avamas ta põgenes, kuid taga-ajajad lasid ta Aiaviija ja Narva maantee nurgal maha. Ülo Jõgi arreteeriti samal päeval haiglas. 13. detsembril arreteeriti Kuuskor, Toomi asendaja Tümmli-riise grupist. 21. detsembril arreteeriti Virumaal Väike-Maarja vallas Äntu küla juures Voldemar Särak ja Aksel Puusepp. 24. detsembril sattus Lillekülas tuttava korteris varitsusele Leo Talgre. Tekkinud tulevahetuses sai Talgre surma. Teine variant räägib, et see juhtus juba 17. detsembril. 8. jaanuaril 1945. a rünnati Lüganuse punkrit. Raskelt haavatuna suri samas Vello Saksen, haavatuna viidi kaasa Evald Soomer, Rakvere sõjaväe haiglas amputeeriti tal parem käsi. 16. jaanuaril poos ta enda üles. Hetkel ei olnud punkris Hans Kaljurand (arreteeriti 26. veebruaril 1946. a) ja Heino Muda (arreteeriti 17. märtsil 1947. a). 19-25. septembrini 1945. aastal toimus Tallinnas sõjatribunali istung 47 inimese üle keda seostati Haukka grupiga. Otseselt Haukka grupist olid seal ainult Särak ja Puusepp, kellele mõisteti 20 aastat vangistust. Peale kohtuotsuse ettelu- gemist õnnestus põgeneda Säraku ja Sepikul Tümmli-riise grupist. Särak varjas end Aegviidu lähedal kuni 1947. aasta suveni. Ühel haarangul sai ta raske kõhuhaava ja suri Patarei vangla haiglas. 28.

detsembril 1945. a langesid Võrumaal Nursi vallas Lükka Luhasoo punkris Viktor Lukk ja Harald Keem.

Metsavendluse teke

Mäleta - ära unusta!

1. veebruaril 1944. a astus taas Narva taga Eestimaa pinnale ameerika saapas vene sõjuri jalg, tuues kaasa verise terrori eesti rahva hävitamiseks, mis oli alanud juba 17. juunil 1940. aastal. Meie, Võrumaa inimesed, hoidsime oma pilgud Narva rindel, kus 1944. a veebruaril algul peatati venelaste edasitus. Unustasime ära, et venelane seisab ka Pihkva taga, meile palju ligemal. Ei pööratud tähelepanu sellele et 17. juulil alustasid venelased Pihkva juures pealetungi, 21. juulil vallutati Ostrov, 23. juulil Pihkva ja 6. augustil Laura. Venelase jalg jõudis ka Lõuna-Eesti pinnale. Algas Eestimaa vallutamine mis lõppes Sörve säärel 24. novembril. Aga Rõugesse sõitsid esimesed vene tankid sisse laupäeval, 12. augustil. Esimeste venelaste tulekuga Eesti pinnale tekkisid ka esimesed metsavennad. Need olid mehed kes pidid varjuma oma senise tegevuse pärast ennesõjaaegses riigiametis, idarindel võitlemise tõttu või saksa okupatsiooni ajal Eesti asja eest võideldes. Kaks Haukka grupi meest – Harald Keem ja Viktor Lukk – peale lühiajalist tegutsemist Valgamaal asusid Lükka punkrisse eeldatavalt kas märtsi- või aprillikuul 1945. a.

Tänasele noorele inimesele, kes astus teadlikku ellu mõõdundu sajandi kaheksakümne aastat, on metsavendlus vist üldse arusaamatu. Kauga võib metsas elada? Vähesed on lähemalt tuttavad neljakümne aastate elu-oluga Venemaal ja maal kuhu astus venelase jalg. Mõeldakse vast nende aastate mallis kui otsene füüsiline terror oli lõppenud aga vaimne terror rahvuse hävitamiseks kogus tuure, kuid see ei puudutanud suuremat osa rahvast, kellele on jäänudki mälestus „kuldsetest kuuekümmendatest“.

Järgneb

Kindral Jaan Sootsi, VR I/1 mälestades

Helme vallas Linna küla lähedal olevast muistsest Kūti talust on jäänud järele üksnes sisse vajunud katusega elumaja ja kõrvalhoonete maakivist müürid. Seal on ka suur kivi, mis kannab endas mälestust sellest talust võrsunud kindral Jaan Sootsist, kelle sünnist möödus 12. märtsil 133 aastat.

Tulevane kindralmajor Jaan Soots õppis Helme valla- ja kihelkonnakoolis ning lõpetas mõlemad õppeasutused väga heade tulemustega. Õpiahimulise noormehena jätkas ta oma haridusteed Riia Õpetajate Seminaris. Selle kooli lõpetamine ei olnud talle aga majanduslikult võimalik ja 1900. aastal astus ta vabatahtlikuna tsariaarmeesse. Aastatel 1902-1904 õppis Jaan Soots Vilno (Vilniuse) sõjakoolis. Selle lõpetas ta

alamleitnandi auastmega. Et sõjaväelasena karjääri teha, õppis Jaan Soots 1910. aastast Nikolai Kindralstaabi Akadeemias, mille lõpetas 1913. aastal. Teenistust jätkas ta Kaasani sõjaväeringkonna staabis. 1915. a ülendati ta kapteniks. Jaanuaris 1916. a komandeeriti ta 12. ratsadiivi vanemadjutandiks. Selle diviisi ülem oli hilisem Soome marssal Carl Gustaf Emil Mannerheim. 1917. aasta detsembris saadeti Jaan Soots Eestisse. Ta määrati I Eesti jalaväediviisi staabiülemaks. Johan Laidoneri ametisse asumiseni 5. jaanuaril 1918. a ka ajutiseks diviisiülemaks. Aprillis 1918. a ülendati ta polkovnikuks. 24. veebruaril 1919. a määrati Jaan Soots Eesti sõjaväe ülemjuhataja staabiülemaks. Sootsi oluliseks panuseks oli osaleda

delegatsiooni liikmena Eesti Vabariigi ja Nõukogude Venemaa vahelistel rahuläbirääkimistel. Nendel läbirääkimistel paistis Jaan Soots silma oma järjekindluse, sõnaosavuse ja veenmisjõuga. Tänu tema nõudmistele, kavalusele ja kartmatusale kujuneski Eesti Vabariigi piir just selliseks

nagu Tartu rahulepinguga kinnitati. Ka tunnistas terroristlik nõukogude valitsus selle lepinguga tingimusteta Eesti riigi iseseisvust. Nendegi tingimuste esitamisel ja kaitsemisel osutus määravaks Jaan Sootsi kindlameelsus ning jäägitu pühendumine iseseisvale

Eesti Vabariigile. Septembris 1919 ülendati Jaan Soots kindralmajoriks. 1920. aastal läks Jaan Soots erru, kuid ta ei jäänud loorbritele puhkama. Rahuaastatel oli ta Eesti Vabariigi sõjainiister, põllutöökoha esimees, Riiginõukogu liige, Tallinna linnapea jne.

1940. aastal valiti Jaan Soots Helme valla aukodanikuks. Teenete eest Eesti Vabariigi sõjas autasustati Jaan Sootsi Vabadusristi, rahalise autasu ning 92 hektari suuruse maatükiga Viltjandi linna lähedal asuva Uue-Võidu (ka Karula) mõisast. 1940. aastal ajasid punaste okupantide käsilased Jaan Sootsi oma kodutalust välja, arreteeriti ta Tallinnas ja viisid Venemaale Solikamski vangilaagrisse. Piinamise ja ebainimlike tingimuste tõttu kindral Soots suri 6. veebruaril

1942. a UssolLagis. Tema matmispaik on seni teadmata. Kindrali sünniaastapäeval käis Valgamaa maleva Helme üksikkompanii pealik lipnik Riho Karu, Helme vallavanem Tarmo Tamm, Naiskodukaitse Tõrva jaoskonna liige Tiina Purga ja Valgamaa maleva teavituspäealik Vello Jaska Kūti talus, asetamaks Jaan Sootsi mälestuskivi jalamisele lilli ning austamaks teda hetkelise leinaseisakuga. Eesti rahvas oma vabaduse ja iseseisvuse eest võidelnud kangelasi ei unusta.

**Vello Jaska
Valgamaa maleva
teavituspäealik**

Toimetuse peab oluliselt omalt poolt lisada, et aastatel 1930 kuni 1940 oli kindral Jaan Soots ka Sakalamaa Maleva juhataja liige.

Lõuna Politseiprefektuur ja Sakala Malev sõlmisid koostöölepe

26. märtsil Vana-Võidus Viljandimaa Omavalitsuste Liidu eestvõttel korraldatud maakonna omavalitsuste ja riigiasutuste juhtide arupidamisel koos politseijuhtidega piirkonna korrakaitse olukorra üle, kirjutasid Lõuna prefektuuri prefekt, politseikolonelleitnant Tarmo Kohv ja Sakala Maleva pealik major Kalle Kõhler alla Viljandi politseijaoskonna ja Sakala maleva vahelisele koostöölepele 2013. aastaks. Koostöölepe näeb ette ühiseid avalikke ettevõtmisi nagu maakonnas Maakaitsepäeva korraldamise ja ühiseid ettevõtmisi ka Naiskodukaitses ja Eesti Politsei Naisühenduse osalusel. Avaliku korra paremaks tagamiseks korraldatakse abipolitseinike värbamist ja väljaõpet ning kaitselehtlastest

abipolitseinike kaasamist avaliku korra ja liiklusturvalisuse tagamisel. Korraldatakse ka ühisõppus Viljandi politsei-

kele ja Sakala Maleva kaitselehtlastele. Viljandi politseijaoskond osaleb oma võistkonnaga Sakala Maleva laskevõistlusel

ja korraldab ka Viljandi jõusturkruuride vahelise võrkpallivõistluse. Samuti võimaldab kaks korda nädalas Sakala maleva kaitselehtlastel kasutada treeninguteks oma spordisaali ning Sakala malev omakorda võimaldab Viljandi politseijaoskonna ametnikel kasutada nii sise- kui välislasketiiru. Vajaduse korral osutab Sakala malev Lõuna prefektuurile abi kadunud inimeste otsingutel maastikul ning Viljandi politseijaoskonnale abi eriolukordade likvideerimisel. Lepiti kokku ka selles, et koostöötegevust kajastatakse ajakirjanduses ajalehtedes Sakala ja Oma Maa ning Kaitselehtede ajakirjas Kaitse Kodu.

R.K.

Võhma noorkotkad-kodutütred

29-31.märtsini toimus meie rütmalaager Võhma kultuurikeskuse ruumides. Seekord oli tegevus mitmekülgsem kui tavaliselt. Lisaks traditsioonilistele tegevustele nagu kabevõistlus ja riviõpe õppisime seekord tundma ka rahasid, mis on olnud kasutusel Eesti Vabariigis algusaastatest alates. Tegime ka puutööd – kõik osalised meisterdasid vineerisaage kasutades endale vineerist lilleõie, millel olid ka vars ja leht. Käisime Põltsvahe õpetaja Hermani juures, kes rääkis meile Suurest Reedest ja lihavõttepühadest. Pühapäeval näitasime lastele, kuidas teha auku jaanalinnu munasse, kuidas sealt sisu kätte saada ning valmistasime ka omletti. Ei puudunud ka pannkoogid. Täname kultuurikeskuse head perenaist Riinat ning Võhma linnavalitsust, kes on olnud meie toetaja juba

aastaid. Suur tänu ka Võhma Gümnaasiumile ja sealsele puutööõpetajale Toomasele isiklikult. Ilma nendeta oleks meil raske olnud oma laagrit hästi teha. Maikuu on eelarves planeeritud kahepäevane jalgsimatk, marsruut pole hetkel veel kindel. Juunikuus ootame külla Läti noori Kuramaa piirkonnast – seal käisime eelmisel suvel oma rühma noorkotkastega. Enne või peale Võhma linnapäevi on kavas korraldada viiepäevane laagri ühel militaarse ajalooga saarel. Saatsime motivatsioonikirja Kaitselehtide Peastaapi, milles taotlesime osavõtu võimalust sõjaväelaagrist Leedus. Nüüd on meil see võimalus olemas, loodame, et on ikka ka osalejaid.

Maire Juus
Kodutütard Kalmetu/Võhma rühma vanem

Koostööleping Valgamaa Maleva ja Lõuna Politseiprefektuuri vahel

27. märtsil allkirjastasid Otepääl Lõuna Politseiprefektuuri prefekt politseikolonelleitnant Tarmo Kohv ja Valgamaa Maleva pealik major Tõnis Org koostöölepingu 2013. aastaks. Eelnevalt esitas Valgamaa maleva pealik ülevaate möödunud aasta algul sõlmitud lepingu täitmisest. Ta tõdes, et koostöö on sujunud ladusalt. 2012. aastaks kavandatud ettevõtmised ja õppused on toimunud. See koostöö on Val-

ga linna ja maakonna elanike turvalisuse tagamiseks ülioluline ja on hea, et see jätkub. Valga politseijaoskonna juht politseimajor Tõnu Kürsa ütles, et maakonna kahe suurema jõustruktuuri vaheline koostöö on olnud edukas. Abipolitseinike tööst esitasid ülevaate politseileitnant Robert Kõvask ja Valga üksikkompanii pealiku abi nooremleitnant Heldur Tellmann. Koostöölepele 2013. aastaks

kavandatud koostöö üksikasjad. Olulisemad ettevõtmised on sel aastal veel 8. juunil Valga-Valka linnade festival ja 23. juunil maakaitsepäev Tõrva linnas. Kavandatakse ühiseid politseioperatsioone. Jätkuvalt pannakse rõhku laste ja noorte kasvatamisele ja nende vaba aja otstarbekale sisustamisele, andes neile võimaluse osaleda noorkotkaste ja kodutütard suvepäevadel ning erinevates

laagrites. Jätkub abipolitseinike täiend- ja eriväljaõppe korraldamine. Oluline on ühiste tegemiste kajastamist ajakirjanduses. Koostööleping kinnitati politseikolonelleitnant Tarmo Kohvi ja major Tõnis Orgi poolt allkirjadega.

Vello Jaska
Valgamaa Maleva teavituspäe

Leinapäev Tartus

Märtsiküüditatute ja hilisemate punaterrori ohvrite mälestamine Tartus algas 25. märtsi hommikul. Leinaküünlaid viidi Tartu kalmistutele – nii mälestusmärkide juurde kui ka kannatanute haudadele. MTÜ Tartu Memento korraldas leina- ja mälestusjumalateenistuse EELK Tartu Pauluse kiriku krüptis kiriku remondi töttu. Jumalateenistuse viis läbi praost Joel Luhamets, kes õnnistas ka Tartu Memento lipu. Seejärel toimus traditsiooniline leinarongkäik mööda Riia tänavat koonnitate Pepleri tänavale asuva mälestusmärgi Rukkilill juurde, kus toimus leinatalitus. Selle eest vastutavaks isikuks oli Tartu Memento juhatuse liige Mart Peik. Talituse alguses lauldi ühiselt Eesti Vabariigi hünni. Tartu Memento esimehe Enn Tarto ettepanekul oli leinaseisak. Leinati ja mälestati eelkõige 64 aastat tagasi toimunud märtsiküüditamise ohvreid aga ka kõikide küüditamiste ohvreid 1940., 1941., 1944. ja hiljem, kuni 1951. aastani represseeritud, kõiki, kes on langenud võitluses Eesti vabaduse eest, relvavendi, metsavendi, õpilasvabadusvõitlejaid ning avalik-õiguslikus vastupanus osalenuid. Järgnesid lühisõnavõtted, jätkus küünalde süütamine, leinapäevade ja -kimpude asetamine. Leinateenistuse viis läbi Tartu-Valgamaa Maleva kaplan Valdo Lust. Oma sõnavõttus rõhutas Enn Tarto, et märtsiküüditamine oli okupantriigi NSV Liidu poolt korraldatud aegumatu inimsusevastane kuritegu. Nõuame, et N. Liidu õigusjärglane Vene Föderatsioon eelkõige vabandaks Eesti Vabariigi kodanikele aastatel 1940-1941 ja 1944-1991 osaks saanud hukkamiste ja kannatuste eest. 1949. aastaks oli NSV Liit koos liitlastega olnud võidukas II Maailmasõjas. Sõja kaotajad maksid kontributsiooni, sajad tuhanded poliit-

vangid töötasid kommunistide koonduslaagrites. 1949. aasta deporteerimise lõppesmärgiks oli rahvustõrjumine. Otsene eesmärk oli elanike hirmutamine, et läbi viia sundkollektiviseerimine, et elanikud „vabatahtlikult sunni-viisilisel“ loobuksid oma maast, metsadest ja avagu arhiivist. Enn Tarto rõhutas veelkord, et Vene Föderatsioon tunnustagu Eesti Vabariigi okupeerimist ja annekteerimist Nõukogude Liidu poolt 1940. aastal, vabandagu, kompenseerigu kahjud, tagastagu ja avagu arhiivid, võimaldagu repressioonipaikade külastamist, haudade otsimist ja mälestusmärkide paigaldamist! Elagu Tartu rahu!

Lühisõnavõttuga esines ja aetas leinapäeva Tartu maavanem Reno Laidre. Kõneles ka Tartu abilinnapea Jüri Kõre, kes koos abilinnapea Tiia Teppaniga aetasid leinapäeva. Kohal oli ja aetas leinapäeva Tartu Maleva esindus major Rosenbergi juhitud, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuse esindus kolonel Ermuse juhtimisel ning IRLi Tartu piirkonna esindaja. Lõpuks aetasid leinapäeva ka Tartu Memento juhatuse liikmed Elju Andre ja Valve Luuka ning Tartu Memento esimees Enn Tarto. Leinalipuga kohal olnud Tõnis Lukasele tehti veelkord ettepanek, et uues Eesti Rahva Muuseumi majas oleks eraldi ruumi repressioonide püsi-ekspositsiooniks. Hiljem toimus ajaloo teemaline sündmus muuseumis KGB-kongid, endises Hallimaja keldris, Riia tn 15B ja Eesti Kirjandusmuuseumis toimunud vabadusvõitlejate ja luuletajate Enn Uibo 100. sünniaastapäeva tähistamine. Enn Uibo elutee lõppes 1965. aastal kommunistlikus koonduslaagris Mordvas. Kell 18.00 algas Tartus Raekoja platsil leinaküünalde süütamine.

Tartu Memento Teataja

NKK hoolib meie tervisest!

Kas tead, et rinnaku rangluu nibujätk pinges lihas võib olla sinu peavalude põhjuseks?

Ühel hommikul tegid meie maleva referent ja personalispetsialist oma töökohal kummalisi harjutusi. Üks põrandal ja teine toolil. Kõik, mis kas, kas kõik on ikka korras, tuli vastus, et oleneb, mida mõtled. Mõistusega on küll korras, aga peavalu ja seljaga saab olema parem niipea kui harjutused lõpetame. Kummaline, mõtlesin, lihtsam oleks ju haarata valuvaigisti järele. Hiljem, kui tavapärase töökeskkond oli taastunud, sain teada, et referent oli TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias juhulkiult sattunud kuulama füsioterapeudi Mikki Pärna loengut. Viimane näitas häda põhjusi ja nende kõrvaldamist elavate näidete varal, kutsudes ette erinevate mured (põlvevaludega, seljavaludega jne) inimesi, mudides neid pisut ning uskuge või mitte, lavalt lahkuti „kekseldes“. Referent oli aastaid olnud sporditraumade tagajärjel raskusi kükitamise, aga peale „imehe Miku“ kuldsete käte külge panemist oli põlvevalu justkui peoga pühitud. Olen ise üldiselt sellistes asjades üsnä skeptiline. Tundes aga referenti, kes on ikka kahe jalaga maa peal, tundus aga asi põnev ja otsustasime ka naiskodukaitsjatele hariva loengu korraldada. Mõeldud-

tehtud ja juba tervitaski meid pikk blond noormees. Oma ettekujuvõtte olin arvanud, et tegu on hoopis lühemat kasvu brünettiga! Loengut illustreeris Mikki näidetega elust enesest. Kui maja vundament on viiltu ja sellest tulenevalt sajab katus läbi, siis pole katuse remondist kasu. Remonditöödega tuleb alustada sel juhul vundamendist. Seega, seljavalu põhjust otsi korrus altpoolt – puusadest. Milles aga puusad paigast nihkuvad? Ega ometi kiiretest tantsuliigutustest? Oh ei! Kui palju me üldse mõtleme sellele, mis seisus on meie keha peale varba kivi vastu löömist. Või kas me tõesti jääme täiesti terveks, kui peale jää peale kukkumist õnneks mõnda luud ära ei murra? Meie keha ei ole enam endine ka pärast kõige süütama trauma läbi elamist. Kuidas aga asjad jälle paika saavad, võisid loengul osalejaid oma silmaga näha ja kehaga tunda. Tagumisest reast kostis küsimus, et mis on põhjuseks kui käed „ära surevad“? Vastus oli: „Tule siia, kohe näitan. Sul ei ole ainult „surevate käte“ probleem. Vaatasin sind, kui sa ruumi sisenesid ja olen üsnä kindel, et sul on põlvedra põletik.“ Saalis jäi vaikselt, kõik mõtlesid endamisi üsnä hirmunult, et kes teab aga asi põnev ja otsustasime ka naiskodukaitsjatele hariva loengu korraldada. Mõeldud-

et ikka tervem välja paista. Loomulikult ei jäänud ka see seljasirutus märkamata. Selle peale kostis terapeut, et 90% sellest seltskonnast on suuremate või väiksemate vigadega. Edasi jätkas õhtu peategelane surisevate käte probleemiga. Väikese mudimise järel kadus surin kätest kui imeväel, kuid need polnud ainukesed mured. Selgus veel, et probleemiks on ka pinges rinnalihas ning muljutud roided. Kuna murede nimekirja oli üsnä pikk, siis ütles ta kohe, et „sind ma ühe õhtuga terveks ei ravi, soovitan sul Tallinnasse vastuvõtule tulla. Aga natukene kergemaks saan ma sinu elu juba tänase mudimisega teha.“ Patsiendi näoilme muutis rõõmuks, et terapeudi mudimine polnud just meeldivate killast, kui on probleemne piirkond, siis on see üsnä valus protseduur.

Võrdluseks võttis füsioterapeut ette veel ühe, juhuse taht minu, ning vajutas üsnä tugevasti teatud punktidele, aga tunnistas mind terveks ja minul valu ei olnud. Minu pinginaabril tundis ta aga ainult peale vaatamisega ära lihaspinged ning temale olid need vajutused üsnä valusad. Kõvera selja puhul ei ole mingit kasu tallatgedest. Ilmeka näite varal veendusime, et pannes tallatoe jala alla, jäi inimene veel kõveramaks. Pikkust tuli küll juurde, kuid sirgemaks ei veninud. Kui füsioterapeut

paari minuti jooksul puusad paika pani, oli selg palju sirgem ja õlad ühel kõrgusel. Praktiilselt näiteid oli rohkemgi. Nii sai mõnigi kohaletulnu oma käe hoogsamalt liikuma, hakkas valutumalt kükutama, vabanes „surevatest kätest“ või sai selja valutuks ja sirgeks.

Mikki Pärna soovitus:

1. Enne ja peale trenni end mitte venitada.
2. Ärge kasutage soojenduskreeme.
3. Jooge Värskat!
4. Hoiduge traumadest ja ärge otsige valu põhjust sealt, kus valutab.

Ja kõige tähtsam – kui sa pole 15 aastat trenni teinud ja osaled Tartu maratonil, siis läheb kindlasti midagi katki ja need ei ole arvatavasti mitte just suusad!!! On olnud juba kuulda, et tervisehädadega huviliste hulk on peale seda loengut hüppeliselt kasvanud. Järgmine loeng on tulekul, kuid siis enam mitte naiskodukaitsjate eestvedamisel. Kui midagi täpsemalt selgub, siis teavet selle kohta saab Pireti või Margiti käest. Kindlasti leiab teavet ka NKK listist ja siseveebist. Seniks aga tasub uurida, kus asub teie rinnaku rangluu nibujätku lihas, mis võib olla teie peavalude põhjus?!

Kirjutas Piret Taim
Margit Rei abiga

OMA MAA

Tellimisnumber 00911

Toimetus	KL Sakala Malev Peetrimõisa 71073 Viljandimaa
Väljaandja	Kaitselehtide Sakala Malev pealik mjr Kalle Kõhler, lauatel 717 9201, faks 717 9200
Toimetajad	Rein Kikas 5331 3274, e-mail: rein.kikas@mail.ee Kerstin Käärik 522 1866, e-mail: kerstin.kaarik@mail.ee